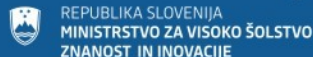

Izzivi obdelave osebnih podatkov v raziskavah

Dogodek Obdelava osebnih podatkov v raziskovanju, 7. maj 2026

Sonja Bezjak, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov

Arhiv družboslovnih podatkov

- Ustanovljen: 1997
- Vloga: Nacionalni podatkovno središče za družboslovje
- Certifikat Core Trust Seal (od leta 2017)
- Članstvo: Konzorcij CESSDA ERIC – evropski arhivi družboslovnih podatkov
- Sodelovanje: Nacionalni in mednarodni projekti
- Spletna stran: www.adp.fdv.uni-lj.si

Izzivi na poti k odprti znanosti

Financerji v okviru pogojev sofinanciranja iz javnih virov najmanj v višini 50 % zahtevajo, da izvajalci znanstvenoraziskovalne dejavnosti med drugim zagotovijo:

- pripravo in redno posodabljanje načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki (**NRRP**),
- ravnanje z raziskovalnimi podatki in drugimi raziskovalnimi rezultati v skladu z **načeli FAIR**,
- odprti dostop do raziskovalnih podatkov in drugih raziskovalnih rezultatov v skladu z načelom **»odprti, kolikor je mogoče, zaprti, kolikor je nujno«**.

Sprememba v smeri odprte znanosti

Podatki v raziskovalnem procesu

Cilj načrtovanja ravnanja z raziskovalnimi podatki je **objava podatkov**.

Podatkovna objava je objava v podatkovnem repozitoriju, ki vsebuje celovito dokumentirane podatke, opremljene z bibliografskimi informacijami in s trajnim identifikatorjem, ter pri kateri je opravljen pregled kakovosti ([Slovar odprte znanosti](#))

Kaj so podatki?

Raziskovalni podatki

So podatki, pridobljeni z različnimi metodami, ki služijo za spoznavanje, preverjanje ali potrditev hipotez ter izpeljavo in predstavitev spoznanj ([Slovar odprte znanosti](#)).

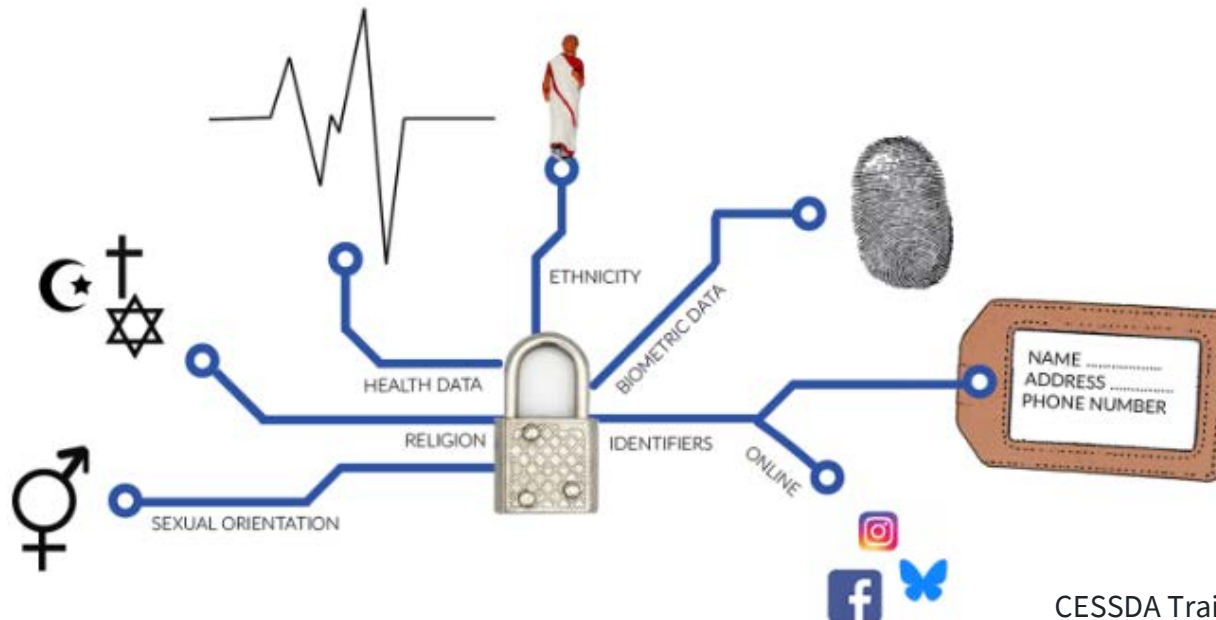
Dokumentacija, ki opiše raziskovalni proces in podatke

Kaj so podatki?

Osebni podatki

So podatki o posameznikih, s katerimi je mogoče neposredno ali posredno določiti njihovo identiteto, npr. ime, davčna številka, uporabniški račun, fizične, genetske lastnosti, kulturna ali družbena identiteta ([Slovar odprte znanosti](#)).

Kaj so podatki?

Občutljivi podatki

So podatki, ki jih je treba zaščititi pred nezaželenim razkritjem zaradi pravnih ali etičnih razlogov, npr. osebni podatki, podatki o arheoloških in drugih najdiščih ([Slovar odprte znanosti](#)).

Ustrezno ravnanje z občutljivimi podatki je pomembno zaradi:

- izpolnjevanja pravnih zahtev (npr. GDPR, potrditve etičnih komisij, pogodbe),
- ohranjanja raziskovalne integritete in zaupanja udeležencev ter javnosti,
- zaščite posameznikov pred zlorabo, stigmo, diskriminacijo ali razkritjem zasebnosti,
- zmanjševanja tveganj za organizacije (npr. pravnih, varnostnih),
- varovanja specializiranega znanja pred zlorabo, krajo ali neupravičeno uporabo.

[\(Uvod v ravnanje z raziskovalnimi podatki v skladu z načeli odprte znanosti\)](#)

Podatki v raziskovalnem procesu

Življenjski krog raziskovalnih podatkov

So faze, po katerih se raziskovalni podatki oblikujejo od začetne ideje do objave ([Slovar odprte znanosti](#)).

Cilj načrtovanja ravnanja z raziskovalnimi podatki je **objava podatkov**.

Primer podatkovne objave v ADP

Kaluža, Jernej; Bobnič, Robert, 2023, "Slovenska narodnozabavna glasba, 2022/2: Principi, prakse in norme uredniške selekcije popularne glasbe v slovenskih medijih",

https://doi.org/10.17898/ADP_NZG222_V1

Raziskovalno izhodišče: Raziskovalno skupino so v raziskavi zanimali procesi izbire popularnih glasbenih vsebin in programska vloga glasbe v slovenskih medijih. Namen raziskave je bil identificirati ključne dejavnike, ki vplivajo na izbiro glasbe v slovenskih medijih. /.../ **Podatki so bili pridobljeni v pogovoru z glasbenimi uredniki in urednicami ter ostalimi vplivneži slovenskega glasbenega in medijskega trga, pri čemer so se avtorji osredotočali na legitimacijo odločevalskih procesov pri izbiri glasbenih vsebin.**

Izsek iz intervjuja

VPR.: Je še kdo poleg vas odgovoren za oblikovanje glasbeno uredniških politik? In formalno z vaše strani oz. vašega radia, kaj je ciljno občinstvo vašega medija?

ODG.: Občinstvo. Občinstvo je pravzaprav slovenski narod. Povprečna starost naših poslušalcev je okrog 55 let. Imamo dosti visoko populacijo. In pravzaprav se mi zdi, da ta populacija še nekako čuti nekoliko pristno starejše občutenje.

Če se nam je zdaj v času korone čas malo ustavil. Vse se je malo umirilo. Oni pravzaprav to občutenje gojijo že vseskozi. Mladina je tista, ki z nekim eksaktnim tempom in hitrejšim tempom, pospešuje

1 do 5 od 5 Files	
	nzg222_om1_sl_v1_r1.pdf Adobe PDF - 871.9 KB Published 10. jul. 2025 Primer soglasja udeležencev v raziskavi 6 Downloads MD5: 287...fca
	nzg222_p14_sl_v1_r1.pdf Adobe PDF - 6.4 MB Published 10. jul. 2025 Podatkovna datoteka 12 Downloads MD5: 7d5...511
	nzg222_rm1_sl_v1_r1.pdf Adobe PDF - 494.2 KB Published 10. jul. 2025 Kodirna knjiga, seznam kod oz. kategorij, šifrant 7 Downloads MD5: b92...1b6
	nzg222_rm2_sl_v1_r1.tab Tabelarni podatki - 1.3 KB Published 10. jul. 2025 Drugo 8 Downloads 7 Spremenljivke, 13 Opazovanja UNF:6:xysl...wpw==
	nzg222_vp1_sl_v1_r1.pdf Adobe PDF - 602.8 KB Published 10. jul. 2025 Vprašalnik ali drugi inštrument za zbiranje podatkov 6 Downloads MD5: 75a...e98

Izzivi pred objavo raziskovalnih podatkov (izkušnje iz ADP)

- ADP preveri, kaj ste se dogovorili z udeleženci raziskave in ugotovi, ali lahko prevzame gradivo ali ne.
- Pogosta pravna podlaga za obdelavo podatkov je soglasje udeležencev.

1. primer neustreznega nagovora:

Raziskavo opravljam v okviru doktorske disertacije. Z vami želim opraviti intervju.

Zbrani podatki bodo uporabljeni izključno za potrebe doktorskega dela, citate iz intervjuja bom predstavil v člankih in zaključnem delu, osebni podatki ne bom razkrival drugim.

Po zagovoru bom podatke izbrisal.

2. primer neustreznega nagovora:

Zbrani podatki bodo anonimizirani,

predstavljeni rezultati in morebiten dostop do raziskovalnih podatkov pa bodo tretjim osebam posredovani le na agregirani ravni.

S tem je zagotovljena popolna diskretnost vaših odgovorov, brez možnosti ugotovitve vaše identitete.

Primer podatkovne objave v ADP

Izsek iz vzorca
informiranega soglasja

- Pravna podlaga za deljenje podatkov v okviru odprte znanosti

OBVEŠČENO SOGLASJE K SODELOVANJU V RAZISKAVI NARODNOZABAVNA GLASBA IN POLITIKE V PROJEKTU SLOVENSKA NARODNOZABAVNA GLASBA KOT POLITIKA: PERCEPCIJE, RECEPCIJE IN IDENTITETE (NE-ANONIMIZIRANI PODATKI)

Vljudno vas vabiva k sodelovanju v raziskavi Slovenska popularna glasba: principi, prakse in norme uredniške selekcije, ki jo v okviru projekta Slovenska narodnozabavna glasba kot politika: percepcije, recepcije in identitete izvaja asist. dr. Jernej Kaluža in asist. Robert Bobnič. Raziskava poteka na Fakulteti za družbene vede, Univerze v Ljubljani, pod vodstvom prof. dr. Petra Stankovića.

6. Strinjam se, da so zbrani neanonimizirani podatki hranjeni v javno dostopnem arhivu (npr. Arhiv družboslovnih podatkov) vsaj 10 let. Arhiv ima certifikat zaupanja vrednega arhiva in status nacionalnega repozitorija za družboslovne raziskovalne podatke. Če s tem soglašate, bodo zbrani podatki (prepisi zvočnega posnetka) v ADP na voljo drugim raziskovalcem za uporabo v izobraževalne in raziskovalne namene.

DA / NE

Izzivi pred objavo raziskovalnih podatkov (izkušnje iz ADP)

- **Nizka ozaveščenost in nepoznavanje dobrih praks**
  - Ni pravne podlage za deljenje oz. objavo podatkov.
  - Zmotno prepričanje, da podatkov o ljudeh nikoli ne smem deliti.
  - Prepričanje, da so moji podatki tako občutljivi, da jih ni mogoče deliti.

Načrtovanje ravnanja z raziskovalnimi podatki pred zbiranjem je garancija, da bom na koncu lahko pripravila podatkovno objavo.

Izzivi pred objavo raziskovalnih podatkov (izkušnje iz ADP)

Zaščitni ukrepi

- Anonimizacija:
  - velikokrat je otežena (specifične skupine, majhna okolja),
  - ni časa za izvedbo, ker se mudi z objavo npr. članka.
- Omejen dostop do podatkov (dostop za raziskovalne namene, dostop v varni sobi):
  - ga ne nudijo vsi repozitoriji, način, da avtorji dodeljujejo dostop do podatkov, je slaba praksa (več o tem: Zukić, H., & Slavec, A. (2025). Data Availability in Original Scientific Articles: A Case Study at the University of Primorska. Open Science Festival, Vienna. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19655515>).

Področni repozitoriji nudijo strokovno podporo pri uresničevanju načel FAIR in dostopnosti podatkov.

Izzivi pred objavo raziskovalnih podatkov (izkušnje iz ADP)

• Ukrepi za varstvo podatkov

- Izbrišem podatke, ki jih ne rabim:
  - npr. zvočni posnetek, ko je anonimizirana transkripcija.
- Ločeno hranim identifikatorje (če jih potrebujem) in psevdonimizirana gradiva.
- Gradiva na pošiljam po elektronski pošti.
- Odgovorno ravnam z orodji umetne inteligence:
  - ne nalagam ali obdelujem v javno dostopnih spletnih sistemih umetne inteligence, kjer se podatki prenašajo na zunanje strežnike ponudnika storitve.

Vse to poveča varstvo podatkov, ki jih objavim v ADP.

SPŌZNAJ

PODPORA PRI UVAJANJU NAČEL ODPRTE ZNANOSTI V SLOVENIJI

Sonja.Bezjak@fdv.uni-lj.si

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za družbene vede

Arhiv družboslovnih podatkov

